

บทความวิจัย (Research Article)

กลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก The Development of Promotion Operations Strategies for Community Welfare Fund in Tak Province

จรรย์จรี จรรย์รักษ์^{1*} ปาจริย์ ผลประเสริฐ² และเพชร บุดสีทา³
Janjaree Janyaluck^{1*}, Paiaree Polprasert², and Petchara Budseeta³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน 2) พัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงาน และ 3) ประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากเจ้าหน้าที่กองทุนฯ 13 คน และสมาชิกกองทุนฯ 380 คน และการสนทนากลุ่มโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกองทุนและตัวแทนสมาชิก 17 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงาน โดยการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ จำนวน 3 กองทุน จากนั้นจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน 21 คน และตรวจสอบคุณภาพของร่างกลยุทธ์ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการชุมชนและด้านการพัฒนากลยุทธ์ 17 คน ใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า กองทุนฯ มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ปัจจัยภายในมีผลต่อการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการเงิน ด้านการบริหารจัดการ ด้านคณะกรรมการ ด้านสมาชิกกองทุน ด้านโครงสร้าง และด้านวัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานอยู่ในระดับมากคือ

¹ สาขาวิชายุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Program in Administration and Development Strategy, Graduate school,
Kamphaeng Phet Rajabhat University

² สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Program in General management, Faculty of Management, Kamphaeng Phet Rajabhat University

³ สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
Program in Marketing, Faculty of Management, Kamphaeng Phet Rajabhat University

*Corresponding author; email: Janja-ree@hotmail.com

(Received: 20 November 2019; Revised: 18 March 2020; Accepted: 20 April 2020)

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านการเมืองและกฎหมาย มีผลต่อการดำเนินงานกองทุนฯ อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ กลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และ 7 กลยุทธ์ ผลการประเมินกลยุทธ์ พบว่า มีคุณภาพตามเกณฑ์ทั้งในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การพัฒนากลยุทธ์ การส่งเสริมการดำเนินงาน กองทุนสวัสดิการชุมชน

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the problems and related factors of the Community Welfare Fund's operation, 2) to develop strategies for promoting the operations, and 3) to evaluate strategies for promoting the Community Welfare Fund's operations in Tak Province. Research and development process were carried out into three steps: step 1 studying the problem conditions and related factors in the operation by utilized questionnaire surveying with 68 fund officials, 380 fund members and by focus group discussion with 17 members of the fund's management committee, responsible persons and representative members; Step 2 developing strategies of the operations promotion by studying the best practices of three successful community welfare funds. Then, drafting the strategy for promoting operations by the workshop with 21 fund-related parties and examining the quality of drafting strategies by nine experts of expert-based seminars. Step 3 Evaluating the result of the operation promotion strategies of the community welfare fund in Tak Province. The questionnaire was used to collect data from 17 experts of community welfare and strategy development-oriented, and utilized percentage, mean, standard deviation and content analysis. The results revealed that the fund has a moderate level of problems in all aspects. Internal factors affected the operation of the fund are at a high-level, which include finance, management, board, members, structure, and materials. External factors affected the operation of the fund are at a high-level, which include social and cultural factors, and politics and law. The factors affected the operations of the fund at a moderate level are technology and the economy. The developed strategies for operation promotion of the community welfare fund in Tak Province comprised vision, mission, objectives, strategic issues, and 7 strategies. The strategy evaluation results were found that the quality meets the criteria in terms of consistency, suitability, feasibility and acceptance.

Keywords: Strategy development, Promoting the operation, Community Welfare Fund

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2550 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นายไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม) ได้จัดตั้งคณะกรรมการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นระดับชาติ คณะอนุกรรมการสวัสดิการชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดทุกจังหวัด และรัฐบาลจัดงบประมาณสนับสนุนการขับเคลื่อนขยายการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล และสมทบงบประมาณในการจัดสวัสดิการชุมชนตามแผนปฏิบัติงานพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมไทยเพื่อชีวิตมั่นคง ตามแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี สร้างสวัสดิการสังคมไทย ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2550-2554 ทำให้เกิดกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลขึ้น 3,138 ตำบล จากข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลที่ได้รับงบประมาณสมทบแล้ว 2,917 แห่ง มีสมาชิก 895,597 ราย เงินกองทุนรวม 450.87 ล้านบาท การดำเนินการของกองทุนมีการจัดสวัสดิการสำหรับสมาชิกและผู้ยากลำบากในชุมชน ครอบคลุมตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น รับขวัญเด็กเกิดใหม่ ทุนการศึกษา ค่าใช้จ่ายยามเจ็บป่วย พัฒนาอาชีพ บำนาญ ฌาปนกิจ และสวัสดิการด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันและความพร้อมของแต่ละกองทุน คุณค่าสำคัญที่ได้จากการจัดสวัสดิการ โดยชุมชนคือการทำให้เกิดความรักความสมานฉันท์ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชน พื้นฟูระบบคุณค่าเดิมของสังคมไทย การทำงานร่วมกันของชุมชนท้องถิ่น เกิดเป็นเครือข่ายสวัสดิการชุมชนระดับจังหวัดและระดับชาติที่มีบทบาทสำคัญในการขยายการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่ใหม่และการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่เดิม ขบวนการองค์กรชุมชนได้เสนอการจัดสวัสดิการชุมชนต่อนายกรัฐมนตรี (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2556: 4) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน ในหลักการสมทบ 1: 1: 1 (ชุมชน : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : รัฐบาล) ภายใต้หลักการ มุ่งเน้นให้ภาคประชาชนเป็นผู้ริเริ่ม เป็นเจ้าของและดำเนินการด้วยตนเองจนมีคุณภาพระดับหนึ่งก่อน และได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐจึงสนับสนุนด้านการสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชน 1 กองทุน 1 ตำบล 1 กองทุน 1 เทศบาล โดยมีแนวความคิดสำคัญของสวัสดิการชุมชน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน, 2556: 2) คือ เงินเป็นเครื่องมือ ไม่ใช่เป้าหมายการพัฒนาจัดสวัสดิการและสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนโดยใช้ฐานทุนที่มีอยู่ภายในมาช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่สร้างความแตกแยก พัฒนาอย่างองค์รวมเชื่อมโยงกับกิจกรรมและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของ “ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง” พึ่งตนเองและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันโดยยึดหลัก “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี”

ระบบสวัสดิการของสังคมไทยในอดีตที่มีลักษณะเป็นชุมชนสวัสดิการ บ้านและวัด มีบทบาทสำคัญในการดูแลเรื่องจัดสวัสดิการครอบคลุมปัจจัยสี่ของชุมชน ต่อมารัฐบาลกลางมีบทบาทในการจัดสวัสดิการ ซึ่งช่วงแรกเป็นการจัดให้เฉพาะผู้ที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามระเบียบหลักเกณฑ์ของหน่วยงาน โดยมีเจ้าหน้าที่เป็นผู้พิจารณา สู่การจัดสวัสดิการโดยรัฐที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้น เช่น

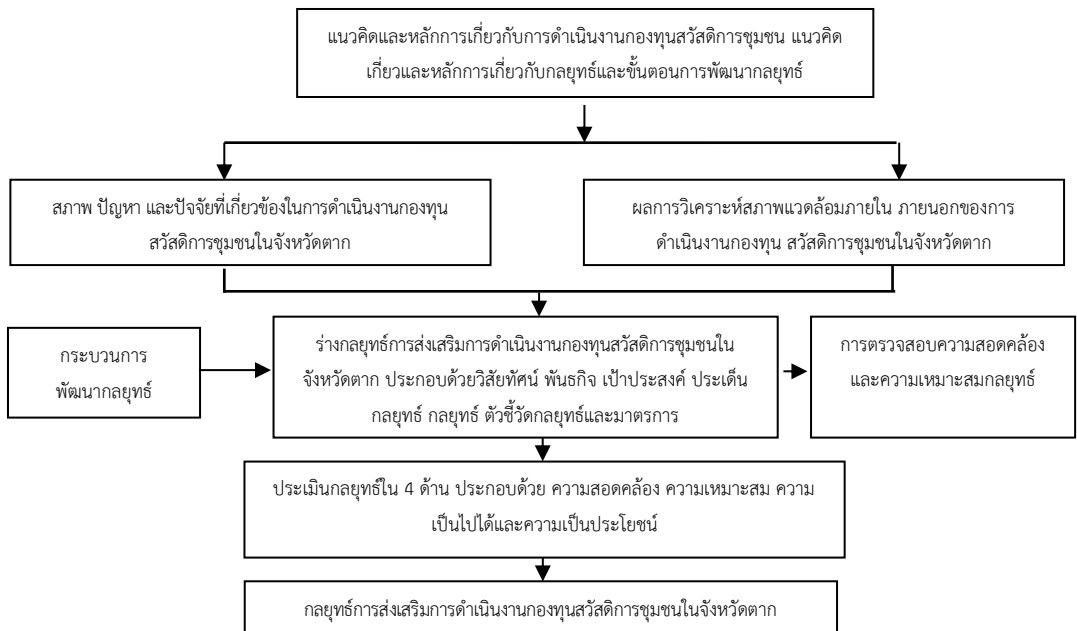
พระราชบัญญัติ การประกันสังคม ทำให้แรงงานในระบบสามารถได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง ในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโต ภาคเอกชนได้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ มากขึ้นโดยมีระบบการประกันรูปแบบต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ซึ่งผู้ที่สามารถเข้าถึงก็เป็นกลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง-รายได้สูง แต่คนที่เป็นแรงงานนอกระบบเกษตรกร คนยากจน ไม่สามารถเข้าสู่ระบบที่มีอยู่ได้ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี 2557 ระบุว่าจากประชากรวัยแรงงาน 52.40 ล้านคน เป็นผู้มีงานทำ 37.80 ล้านคน แยกเป็นแรงงานในระบบ 13.70 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 36.30 แรงงานนอกระบบ 21.10 ล้านคน หรือร้อยละ 63.70 ซึ่งถ้าเทียบจากจำนวนแล้วประชากรกลุ่มนี้จะมีประมาณ 38.70 ล้านคน ที่ไม่ได้อยู่ในระบบสวัสดิการจากระบบประกันสังคมและภาครัฐ แม้จะได้รับสวัสดิการพื้นฐานจากรัฐบางส่วนแต่ก็ถือว่าเป็นกลุ่มที่ขาดหลักประกันความมั่นคงในชีวิต (กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559: 5)

จังหวัดตากมีกองทุนสวัสดิการชุมชน จำนวน 68 กองทุน มีสมาชิก จำนวน 25,670 คน มีเงินกองทุนจำนวน 20,470,007 บาท ผลของการทำงานกองทุนสวัสดิการชุมชนมีปัญหาขัดข้อง ในการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน ที่เป็นการบริหารจัดการ รวมทั้งวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกัน ปัญหาสำคัญในการทำงานร่วมกัน ได้แก่ การบริหารงบประมาณในการดำเนินงานที่ภาคชุมชนต้องการความคล่องตัวในการทำงาน กรรมการไม่ได้รับรู้เข้าใจกองทุนสวัสดิการชุมชน ไม่หาวิธีการที่จะทำให้เกิดความเข้าใจเจตนารมณ์/สาระสำคัญของสวัสดิการชุมชน การประชุมที่เวลาจำกัดส่วนใหญ่ต้องเร่งกลั่นกรองกองทุนสวัสดิการชุมชนที่จะเสนอพิจารณาขออนุมัติเป็นหลัก ไม่มีเวลาเตรียมการประชุมร่วมระหว่างผู้นำชุมชนกับเจ้าหน้าที่กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งบางส่วนไม่เข้าประชุม ส่งผลให้ไม่เกิดการทำงานร่วมกัน ไม่ยอมรับในข้อแตกต่างของวัฒนธรรมองค์กรการทำงานของแต่ละบุคคล และไม่ได้ใช้ประโยชน์จากจุดแข็งมาทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานโดยยึดเป้าหมายหลักร่วมกันเป็นสำคัญ และดังที่ นิตยา ดอกไม้ และคณะ (2558: 46) ได้เสนอแนะไว้ในกรณีการดำเนินงานวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการดำเนินกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากไว้ว่า กองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตาก ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกองทุนฯ มีการรวมอำนาจการสั่งการไว้ที่ประธานกองทุนฯ ขาดกลยุทธ์ที่ใช้ในการส่งเสริมการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังขาดการพัฒนากลยุทธ์อย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือด้วย (บุญทวงศ์ เจริญผลผลิต, 2560: 8) ซึ่งแสดงถึงประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ค่อนข้างต่ำกว่าที่ควรจะเป็นจากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่าประสิทธิผลของการปฏิบัติงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งประสิทธิผลของการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานกองทุนฯ ค่อนข้างต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อเนื่องไปถึงการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกไม่ดีขึ้น การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนจำเป็นต้องอาศัยกลไกการขับเคลื่อนทั้งคณะกรรมการกองทุน และสมาชิกกองทุนซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบการจัดสวัสดิการให้กับชุมชน รวมทั้งเป็นตัวเชื่อมประสานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับชุมชน อีกทั้งเป็นกำลังสำคัญในการทำให้ชุมชนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก ที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

1.1 กลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานกองทุนสวัสดิการชุมชนของเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 คน และสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก จำนวน 380 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น การสุ่มชนกลุ่มโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกองทุนและตัวแทนสมาชิก 17 คน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและประเด็นการสนทนากลุ่ม โดยแบบสอบถามมี 4 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก ตอนที่ 2 สภาพ

การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก ตอนที่ 3 ปัญหาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ตอนที่ 4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ผู้วิจัยหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบสอบถามเป็นรายข้อ และพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha-coefficient) ทั้งตอนที่ 3 และตอนที่ 4 เท่ากับ 0.96

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และบางส่วนใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ จนทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ และการสนทนากลุ่มโดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกองทุนและตัวแทนสมาชิก

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถามแบบกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

2.1 แหล่งข้อมูล/ผู้ให้ข้อมูล ในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนจากกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ จำนวน 3 แห่ง ที่ผ่านการประเมินเพื่อจัดลำดับความมีศักยภาพของกองทุนสวัสดิการชุมชน ผลจากการจัดอันดับที่ 1-5 ในส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและร่างกลยุทธ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ในส่วนการตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ เป็นผู้เชี่ยวชาญ 9 คน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล/วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนเป็นการสัมภาษณ์จากกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ประสบความสำเร็จ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจดบันทึก บันทึกเสียง ส่วนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและจัดทำร่างกลยุทธ์ โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ สำหรับการตรวจสอบคุณภาพกลยุทธ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่กำหนด การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและจัดทำร่างกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

3.1 ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสวัสดิการชุมชนและด้านการพัฒนากลยุทธ์ จำนวน 17 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งทุกรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เท่ากับ 1

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ได้รับข้อมูลกลับมา 17 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

1.1 สภาพการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

1.1.1 ด้านสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตาก การได้มาของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยมีการเลือกตั้งคณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในระเบียบกองทุนฯ (ร้อยละ 65.26) มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนฯ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในระเบียบกองทุนฯ (ร้อยละ 86.31) การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนฯ มีการจัดบันทึกรายงานการประชุมเพื่อเป็นหลักฐาน (ร้อยละ 58.68) สมาชิกมีส่วนร่วมเสนอ/ร่างระเบียบข้อบังคับกองทุน (ร้อยละ 52.89) ใช้ระเบียบของกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยใช้มติกรรมการบริหารกองทุนร่วมกับสมาชิก (ร้อยละ 54.47) กองทุนฯ มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ/ข้อบังคับกองทุนปรับปรุงแก้ไขระเบียบ/ข้อบังคับกองทุน จำนวน 1 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 57.63) มีช่องทางการใช้สื่อ/ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ จำนวน 1 รายการ (ร้อยละ 35.52) มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 1-2 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 61.57) การตรวจสอบและรายงานสถานะทางการเงินของกองทุนฯ โดยมีการรายงานให้คณะกรรมการ และสมาชิกได้รับทราบ (ร้อยละ 49.73) วิธีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดย มีการศึกษาดูงาน/อบรม/พัฒนาศักยภาพ จำนวน 1 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 56.05)

1.1.2 ด้านข้อมูลสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตาก จำนวนประชาชนที่อาศัยในชุมชนเป็นสมาชิกตั้งแต่จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นสมาชิกตั้งแต่จัดตั้งกองทุน ร้อยละ 30 (ร้อยละ 67.63) มีการประชุมสมาชิก 1 ปี/ครั้ง (ร้อยละ 71.31) การประชุมประจำปีกองทุนฯ โดยการบันทึกการประชุมและให้สมาชิกลงลายมือชื่อไว้เพื่อเป็นข้อมูลการมีส่วนร่วมของสมาชิก (ร้อยละ 65.00) จำนวนร้อยละของสมาชิกกองทุนฯ ต่อประชากรในพื้นที่น้อยกว่า ร้อยละ 4 ของประชากรในพื้นที่ (ร้อยละ 35.53) กองทุนฯ มีสมาชิกหลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย (เด็ก, สตรี, ผู้สูงอายุ, คนพิการ, วัยแรงงาน) (ร้อยละ 69.47)

1.1.3 ด้านรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ประเภท/รูปแบบการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนมากกว่า 3 รูปแบบ (ร้อยละ 80.52) การกำหนดจำนวนเงินสวัสดิการเป็นขั้นบันได (ร้อยละ 59.21) การจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกโดยการกำหนดกฎเกณฑ์และอัตราในการจัดสวัสดิการไว้ในระเบียบ (ร้อยละ 85.78) มีการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกอย่างน้อย 3 อย่าง เช่น ค่ารักษาพยาบาล ทุนการศึกษา ฌาปนกิจ (ร้อยละ 59.21) มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำทะเบียนข้อมูลของกองทุน

(ร้อยละ 91.57) มีการจัดเก็บฐานข้อมูล/ประวัติการจ่ายสวัสดิการกองทุนฯ เป็นระบบและต่อเนื่อง (ร้อยละ 90.78) ทำกิจกรรมด้านสาธารณะประโยชน์ในชุมชน จำนวน 2 กิจกรรม/ปี (ร้อยละ 36.57)

1.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับงานพัฒนาอื่น ๆ มีความต่อเนื่องของการสมทบเงินสมาชิก ร้อยละ 60 (ร้อยละ 58.15) มีวิธีการจัดการเมื่อสมาชิกกองทุนฯ ไม่ส่งเงินสมทบตามเวลาที่กำหนด โดยมีการชี้แจงทำความเข้าใจกับสมาชิก (ร้อยละ 83.94) กองทุนฯ ได้รับการสมทบงบประมาณจากสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชน รอบที่ 3 มากที่สุด (ร้อยละ 64.47) ได้รับการสมทบงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้รับการสมทบรอบที่ 3 มากที่สุด (ร้อยละ 46.84) ไม่มีการศึกษาดูงาน / แลกเปลี่ยนเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/องค์กรอื่น (ร้อยละ 64.47) ได้เป็นเครือข่ายกับกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ ภายในชุมชน (ร้อยละ 58.15)

1.1.5 ด้านการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ มีเป้าหมายการดำเนินงาน (สมาชิก, การเงิน, รูปแบบสวัสดิการ, เป็นศูนย์เรียนรู้) ที่ชัดเจน (ร้อยละ 65.52) มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงิน ได้แก่ ทะเบียนคุมเงินสรุปการรับจ่ายเงิน (ร้อยละ 66.57) มีผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชีเงินกองทุน (ร้อยละ 84.21) จัดทำเอกสารหลักฐานทางการเงินอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันเสมอ (ร้อยละ 50.78) มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนในวันสำคัญหรือเทศกาลสำคัญของชุมชน เพื่อจูงใจให้ประชาชนทั่วไปสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุน (ร้อยละ 76.84) มีรูปแบบ/วิธีการในการขยายจำนวนสมาชิกมากกว่า 3 วิธี (ร้อยละ 43.42) มีการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อนของกองทุน (ร้อยละ 58.15) มีแผนการดำเนินงานพัฒนากองทุนโดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการดำเนินงานโดยผ่านเวทีประชาคม (ร้อยละ 55.26) คณะกรรมการร่วมกับสมาชิกจัดทำแผนดำเนินการ (ร้อยละ 53.68) มีการนำเงินไปลงทุนดำเนินการหรือขยายกิจกรรม โดยนำไปออมกับสถาบันการเงินของรัฐ (ร้อยละ 62.36) ไม่มีการนำเงินไปลงทุนดำเนินการหรือขยายกิจกรรม (ร้อยละ 28.68)

1.2 ปัญหาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก พบว่า การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24) สามารถจัดอันดับสภาพปัญหาได้ ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านข้อมูลสมาชิกกองทุนฯ ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.32$) และชุมชนขาดความสนใจสมัครเป็นสมาชิก และจงรักภักดีต่อกองทุน กองทุนฯ มีสมาชิกกระจายตัวครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ชุมชน ทำให้จำนวนสมาชิกต่อประชากรในพื้นที่น้อยไม่ครอบคลุม อันดับที่ 2 ด้านการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.28$) และขาดการจัดทำเป้าหมายแห่งความสำเร็จของกองทุนที่ชัดเจน เช่น สมาชิก การเงิน รูปแบบสวัสดิการ หรือศูนย์การเรียนรู้การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งการดำเนินงานของกองทุนมีปัญหา จึงส่งผลให้การวางแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อันดับที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับงานพัฒนาอื่น ๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) ขาดการสมทบงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และไม่มีการสมทบงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ขาดการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงาน และองค์กรอื่น มีสมาชิกบางส่วนขาด

ความต่อเนื่องในการส่งเงินสมทบ อันดับที่ 4 ด้านสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$) ขาดการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ คณะกรรมการบริหารกองทุนไม่สามารถจัดประชุมตามที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับ เนื่องจากคณะกรรมการแต่ละคนมีเวลาวางไม่ตรงกัน และคณะกรรมการขาดการพัฒนาความรู้และศักยภาพ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานกองทุนฯ อันดับที่ 5 ด้านรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.10$) ขาดการกำหนดวงเงินสวัสดิการเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน ขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดวงเงินสวัสดิการสังคมแต่ละประเภท รวมทั้งประเภท/รูปแบบการจัดสวัสดิการกองทุนไม่ตรงกับปัญหาและความต้องการของสมาชิกมีปัญหา

1.3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

1.3.1 ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านโครงสร้าง			
1. กองทุนมีโครงสร้าง มีความพร้อมในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ	3.78	.69	มาก
2. กองทุนมีโครงสร้างในการบังคับบัญชาที่มีความชัดเจน	3.76	.66	มาก
3. สมาชิกมีความมั่นใจต่อโครงสร้างในการดำเนินงานของกองทุน	3.80	.63	มาก
4. กองทุนมีการสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนอย่างต่อเนื่อง	3.78	.65	มาก
รวม	3.77	.62	มาก
ด้านคณะกรรมการ			
1. คณะกรรมการมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์บริหารกองทุน	3.94	.72	มาก
2. คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการดำเนินงานกองทุน	3.94	.72	มาก
3. คณะกรรมการมีทักษะสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกองทุนอย่างต่อเนื่อง	3.87	.67	มาก
4. คณะกรรมการมีความเสียสละ มีอุดมการณ์ในการบริหารกองทุน	3.91	.64	มาก
5. คณะกรรมการมีข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานกองทุนอย่างเพียงพอ	3.85	.63	มาก
รวม	3.90	.63	มาก
ด้านสมาชิกกองทุน			
1. สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน	3.85	.67	มาก
2. สมาชิกมีส่วนร่วมต่อการให้บริการของกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างต่อเนื่อง	3.92	.65	มาก
3. สมาชิกมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานกองทุน	3.92	.67	มาก
รวม	3.89	.64	มาก
ด้านการการเงิน			
1. กองทุนฯ มีความสามารถบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้	4.15	.64	มาก
2. กองทุนมีความสามารถในการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน	3.97	.65	มาก
3. กองทุนมีความสามารถในการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิก	3.97	.65	มาก
รวม	4.03	.58	มาก
ด้านวัสดุอุปกรณ์			
1. กองทุนมีวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม	3.46	.65	ปานกลาง

ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. อุปกรณ์ครุภัณฑ์ของกองทุนได้รับการดูแล ซ่อมแซมให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ	3.45	.64	ปานกลาง
3. กองทุนมีอาคาร/สถานที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจกรรม	3.49	.67	ปานกลาง
รวม	3.46	.633	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ			
1. กองทุนมีกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	3.94	.73	มาก
2. กองทุนมีกระบวนการควบคุม กำกับ ติดตามผลการบริหารที่สามารถตรวจสอบได้	3.96	.70	มาก
3. มีกระบวนการปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนให้สอดคล้อง เชื่อมโยง อย่างเป็นระบบ	3.96	.70	มาก
รวม	3.95	.69	มาก
รวมปัจจัยภายใน	3.83	.50	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) สามารถจัดอันดับปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนฯ ได้ดังนี้ อันดับที่ 1 ด้านการเงิน ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และมีความสามารถบริหารเงินอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ สามารถในการระดมทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกชุมชน และสามารถใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิก อันดับที่ 2 ด้านการบริหารจัดการ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) มีกระบวนการส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ควบคุม กำกับ ติดตามผลการบริหารที่สามารถตรวจสอบได้ ปรับปรุงการดำเนินงานของกองทุนให้สอดคล้อง เชื่อมโยงอย่างเป็นระบบ อันดับที่ 3 ด้านคณะกรรมการ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์บริหารงานของคณะกรรมการมีทักษะสร้างแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกองทุนอย่างต่อเนื่อง มีความเสียสละ มีอุดมการณ์ และมีข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานกองทุนฯ อันดับที่ 4 ด้านสมาชิกกองทุน ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การดำเนินงานกองทุน มีส่วนร่วมต่อการบริหารกองทุนฯ และมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานกองทุนฯ อันดับที่ 5 ด้านโครงสร้าง ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) มีความพร้อมของโครงสร้างปฏิบัติงานในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ทำให้สมาชิกมีความมั่นใจและเชื่อถือ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนอย่างต่อเนื่อง อันดับที่ 6 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) และมีวัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์อย่างเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม และมีอาคาร/สถานที่เหมาะสม

1.3.2 ปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนเห็นประโยชน์มีความเชื่อมั่น ต่อกองทุนฯ ด้านการเมืองและกฎหมาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) ซึ่งประกอบด้วย นโยบายทางการเมืองระดับชาติ ระดับจังหวัด เอื้อประโยชน์ต่อความยั่งยืนของกองทุน นโยบายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การแทรกแซงทางการเมืองระดับท้องถิ่น และการส่งเสริมสนับสนุนของรัฐบาลและหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานกองทุน ด้านเทคโนโลยี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

($\bar{x} = 3.50$) โดยกองทุนฯ จะต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานกองทุนฯ ให้มีอุปกรณ์เพียงพอ เช่น คอมพิวเตอร์ ระบบสารสนเทศ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประชาสัมพันธ์แก่สมาชิกผ่านสื่อสังคมออนไลน์วิธีการต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$) ซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจในชุมชน การกระจายรายได้ การจ้างงาน เอื้อต่อการดำเนินงานของกองทุน

2. ผลการพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ : กองทุนสวัสดิการชุมชน ในจังหวัดตาก เป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีมาตรฐานนำความเข้มแข็งสู่ชุมชนอย่างยั่งยืน พันธกิจ ประกอบด้วย 1) พัฒนาสถานะของกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก 2) พัฒนาระบบข้อมูลสมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ 3) พัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ 4) พัฒนาเครือข่ายของกองทุนสวัสดิการชุมชนฯ 5) ยกระดับ การพัฒนากองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ ประเด็นกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสถานะของกองทุนฯ เป็นไปตามเกณฑ์และสามารถไปสู่การปฏิบัติ 2) การเพิ่มประสิทธิภาพจัดการข้อมูลสมาชิกกองทุนฯ 3) การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทอย่างมีส่วนร่วมและเป็นธรรม 4) ส่งเสริมการขยายกิจกรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน 5) การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับกลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์พัฒนาศักยภาพและการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนฯ ให้แก่คณะกรรมการกองทุนฯ มี 2 ตัวชี้วัดคือ 1) ระดับความสามารถของคณะกรรมการกองทุนฯ ที่มีความรู้ความเข้าใจในโครงสร้าง หลักการและกระบวนการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนฯ 2) ระดับความสำเร็จการดำเนินงานกองทุนฯ 3 มาตรการคือ 1) พัฒนาศักยภาพคณะกรรมการและผู้มีส่วนได้เสียในการประเมิน กระบวนการทำงาน ความรู้ความเข้าใจ การจัดทำแผนโครงการ กิจกรรม 2) จัดระบบการพัฒนาการปฏิบัติงานเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 3) สร้างชุดปฏิบัติการ/ทีมวิทยากร ในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของกองทุนฯ กลยุทธ์การพัฒนาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ มี 1 ตัวชี้วัดคือ การรับรู้ข่าวสารการดำเนินงานกองทุนฯ 3 มาตรการ คือ 1) จัดทำแผน การประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน 2) ประสานงานการใช้สื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรม/ผลงานของกองทุนฯ และเชิญชวนให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนสมัครเป็นสมาชิกทุกครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอในทุกช่องทาง 3) จัดให้มีหน่วยประชาสัมพันธ์การพัฒนาการใช้สื่อสังคมออนไลน์กองทุนฯ กลยุทธ์ส่งเสริมการเพิ่มจำนวนสมาชิกกองทุนฯ มี 2 ตัวชี้วัดคือ 1) ร้อยละของจำนวนสมาชิกที่เพิ่มขึ้น 2) ร้อยละของกองทุนฯ มีการจัดทำทะเบียนข้อมูลสมาชิกที่ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน 7 มาตรการ คือ 1) สร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ องค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนและผลักดันให้ประชาชน สมาชิกมีความรับผิดชอบเห็นความสำคัญและสมัครเป็นสมาชิกกองทุนฯ 2) จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโลกทัศน์และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ของกองทุนฯ 3) วิเคราะห์สภาพ และปัญหาในการจัดทำทะเบียนข้อมูลสมาชิกของกองทุนฯ 4) ส่งเสริมการสรรหาและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ตามศักยภาพและความสมัครใจ โดยกระบวนการมีส่วนร่วม 5) ให้มีการสนับสนุนการจัดทำทะเบียนข้อมูลสมาชิกของกองทุนฯ อย่างจริงจัง ครบถ้วน 6) ติดตาม

การปรับปรุงการจัดทำทะเบียนข้อมูลสมาชิกของกองทุนฯ 7) นำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำทะเบียนข้อมูลของสมาชิกกองทุนฯ กลยุทธ์ส่งเสริมระบบการจัดสวัสดิการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง มี 2 ตัวชี้วัดคือ 1) มีระบบการจัดสวัสดิการที่ชัดเจน 2) ระดับความพึงพอใจของสมาชิกกองทุนฯ 4 มาตรการคือ 1) จัดเวทีประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอความต้องการในการกำหนดการจัดสวัสดิการ และกิจกรรมตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 2) จัดทำแผนการจัดสวัสดิการและกิจกรรมสาธารณประโยชน์สวัสดิการชุมชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง 3) จัดระบบการตรวจสอบและปรับปรุงการจัดสวัสดิการและกิจกรรมสาธารณประโยชน์อย่างต่อเนื่อง 4) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การจัดสวัสดิการ เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับผู้เกี่ยวข้อง กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการดำเนินงานกองทุนฯ มี 2 ตัวชี้วัดคือ 1) จำนวนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนฯ 2) ความสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเครือข่ายกองทุนฯ 3 มาตรการคือ 1) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพื่อบูรณาการการดำเนินงานกองทุนฯ 2) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกองทุนฯ ให้เป็นแกนเชื่อมประสานกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น 3) สนับสนุน และติดตาม การปฏิบัติงาน ตามแผนเครือข่ายกลุ่มกองทุนฯ 4) สรุปบทเรียน และถอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเผยแพร่ข้อค้นพบ กลยุทธ์การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเงินและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นปัจจุบัน มี 2 ตัวชี้วัดคือ 1) ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบการบริหารการเงินและทรัพยากร 2) ผลการประเมินระบบการบริหารการเงินและทรัพยากร เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 7 มาตรการคือ 1) วิเคราะห์สภาพและปัญหาบริหารจัดการเงินและทรัพยากรของกองทุนฯ 2) จัดทำฐานข้อมูลการเงินและทรัพยากร 3) จัดทำแผนการบริหารจัดการเงินและทรัพยากรของกองทุนฯ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกและผู้มีส่วนได้เสีย 4) จัดทำแผนบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน 5) สรุปผลการดำเนินงานด้านการเงินและทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง 6) นำระบบเทคโนโลยี เพื่อตรวจสอบ ประเมินผลการบริหารการเงินและทรัพยากร 7) ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ ทุกช่องทางกลยุทธ์พัฒนาความสามารถของกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ มี 1 ตัวชี้วัดคือ กองทุนฯ ที่เพิ่มขึ้น ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 4 มาตรการคือ 1) พัฒนาระบบการดำเนินงานของกองทุนฯ ให้ทันสมัย 2) พัฒนาระบบการประเมินผลและตรวจสอบให้ตรงตามความต้องการของสมาชิกและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) ประเมินสมรรถนะกองทุนฯ 4) เผยแพร่นวัตกรรมที่ได้จากการจัดการความรู้ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. ผลประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของตัวชี้วัดและมาตรการ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ โดยภาพรวม ตัวชี้วัดมีระดับความเหมาะสมในระดับมากทุกตัวชี้วัด มาตรการส่วนใหญ่ มีระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ในระดับมากถึงมากที่สุด และความเป็นไปได้ในระดับปานกลางถึงมาก และมีระดับความเป็นประโยชน์ในระดับมากถึงมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนากลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก

1. สภาพ ปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก พบว่า สภาพการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากดำเนินงานได้เป็นไปตามกรอบการดำเนินงานการพัฒนาสวัสดิการชุมชน พ.ศ. 2557-2560 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านสถานะของกองทุนสวัสดิการชุมชน 2) ด้านข้อมูลสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน 3) ด้านรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน 4) ด้านการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับงานพัฒนาอื่น ๆ 5) ด้านการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ (บุญทวงศ์ เจริญผลิตผล, 2560: 30) แต่การดำเนินงานในแต่ละด้านยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรจะเป็นปัญหาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง จัดอันดับสภาพปัญหาได้ ดังนี้ 1) ด้านข้อมูลสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ชุมชนขาดความสนใจสมัครเป็นสมาชิกและจรรยาภักดีต่อกองทุน ยังไม่มีสมาชิกกระจายตัวครอบคลุมทุกหมู่บ้านชุมชน ทำให้จำนวนสมาชิกต่อประชากรในพื้นที่น้อยไม่ครอบคลุม 2) ด้านการแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ในระดับปานกลาง ขาดการจัดทำเป้าหมายแห่งความสำเร็จของกองทุนที่ชัดเจน เช่น สมาชิก การเงิน รูปแบบสวัสดิการ หรือศูนย์การเรียนรู้การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็งการดำเนินงานของกองทุนมีปัญหาอยู่บ้าง จึงส่งผลให้การทำแผนพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนขาดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงกับงานพัฒนาอื่น ๆ ในระดับปานกลาง ขาดการสมทบงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และไม่มีการสมทบงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ขาดการศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงาน และองค์กรอื่นอยู่บ้าง มีสมาชิกบางส่วนขาดความต่อเนื่องในการส่งเงินสมทบ 4) ด้านสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชน ในระดับปานกลาง ขาดการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ คณะกรรมการบริหารกองทุนไม่สามารถจัดประชุมตามที่กำหนดในระเบียบข้อบังคับได้เนื่องจากคณะกรรมการแต่ละคนมีเวลาว่างไม่ตรงกัน และคณะกรรมการฯ ขาดการพัฒนาความรู้และศักยภาพ เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการดำเนินงานกองทุนฯ 5) ด้านรูปแบบการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน ในระดับปานกลาง ขาดการกำหนดวงเงินสวัสดิการเพื่อป้องกันความเสี่ยงทางการเงิน รวมทั้งขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดวงเงินสวัสดิการสังคมแต่ละประเภท รวมทั้งประเภท/รูปแบบการจัดสวัสดิการกองทุนไม่ตรงกับปัญหาและความต้องการของสมาชิกมีปัญหาอยู่บ้าง ด้านสถานะกองทุนสวัสดิการชุมชนจังหวัดตาก มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการกองทุนฯ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่คณะกรรมการเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ในระเบียบกองทุน การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนฯ มีการจัดบันทึกรายงานการประชุมเพื่อเป็นหลักฐาน สมาชิกมีส่วนร่วมเสนอ/ร่างระเบียบข้อบังคับกองทุน ใช้ระเบียบของกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยใช้มติกรรมการบริหารกองทุนร่วมกับสมาชิก กองทุนฯ มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ/ข้อบังคับกองทุนปรับปรุงแก้ไขระเบียบ/ข้อบังคับกองทุน จำนวน 1 ครั้ง/ปี มีช่องทางการใช้สื่อ/ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของกองทุนฯ จำนวน

1 รายการ มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จำนวน 1-2 ครั้ง/ปี การตรวจสอบและรายงานสถานะทางการเงินของกองทุนฯ โดยมีการรายงานให้คณะกรรมการ และสมาชิกได้รับทราบ วิธีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ โดย มีการศึกษาดูงาน/อบรม/พัฒนาศักยภาพ จำนวน 1 ครั้ง/ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรรัตน์ พรหมประสงค์ (2554: 78-79) ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนยังขาดความรู้ความสามารถด้านกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุน จำนวนสมาชิกกองทุนยังมีจำนวนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประชากรทั้งตำบล กองทุนใช้งบประมาณส่วนใหญ่ไปกับการจ่ายสวัสดิการให้กับสมาชิกเพียงอย่างเดียว กองทุนยังไม่มีสถานที่ทำการของตนเอง การบริหารจัดการกองทุนในรูปแบบของคณะกรรมการบริหารกองทุนมีการขับเคลื่อนที่ล่าช้า อีกทั้งสอดคล้องกับ ปิยานุช ปันยัง (2557: 98-99) ทำวิจัยเรื่องการเสริมสร้างให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง : จังหวัดลำพูน ในด้านปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการเสริมสร้างให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง คือ คณะกรรมการขาดความรู้ ความเข้าใจการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ หรือเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน งบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการจัดสวัสดิการ เอกสารทางการเงิน เช่น ใบเสร็จรับเงินมีจำนวนมากมีความยุ่งยากสับสนในการจัดเก็บเอกสาร และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อขยายฐานสมาชิก ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถจัดอันดับปัจจัยภายในได้คือ 1) ด้านการเงิน 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านคณะกรรมการความรู้ความสามารถ 4) ด้านสมาชิกกองทุนสมาชิก 5) ด้านโครงสร้าง 6) ด้านวัสดุอุปกรณ์ อีกทั้ง พบว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็งคือ ความรู้ ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกองทุน สวัสดิการชุมชนในการบริหารที่ดี การได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณและบุคลากรจากหน่วยงานของรัฐ 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารจัดการกองทุนฯ โดยมีความสัมพันธ์ในระดับสูง และกองทุนสวัสดิการชุมชน ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตาก ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย ประชาชนเห็นประโยชน์มีความเชื่อมั่นต่อกองทุนฯ ด้านการเมืองและกฎหมาย มีผลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของสมคิด บางโม (2552: 351); สุพานี สฤกษ์วานิช (2553: 50) และเอกชัย บุญยาภิธาน (2553: 78-90) ประกอบด้วย ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกกองทุนสวัสดิการชุมชน 1) ด้านการเมืองและกฎหมาย 2) ด้านเศรษฐกิจ 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) ด้านเทคโนโลยี

2. ประเด็นกลยุทธ์ 1 การพัฒนาสถานะของกองทุนฯ เป็นไปตามเกณฑ์และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติ มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พัฒนาศักยภาพและการส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนฯ ให้แก่คณะกรรมการกองทุนฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการศักยภาพคณะกรรมการกองทุนฯ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผลการปฏิบัติงานกองทุนฯ ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2556: 8-12) ที่กล่าวถึง การพัฒนาความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชนไว้ว่า องค์กรชุมชนจะมีความเข้มแข็งได้จะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรสวัสดิการชุมชนระดับตำบล และคณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับจังหวัด สรุปบทเรียนและจัดการความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ คำตาพันธ์ (2557: 59-63) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ควรดำเนินงานตามกระบวนการทำงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA คือ การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผ่านคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งให้สมาชิกสามารถตรวจสอบการทำงานได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุนและหน่วยงานสนับสนุนได้ 2) กลยุทธ์การพัฒนาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ ซึ่งการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนจำเป็นต้องทำการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ ให้กับสมาชิกที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานกองทุน ดังที่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2556: 8-12) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน จะต้องดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานกองทุนฯ ให้กับสมาชิกได้ทราบผลการดำเนินงาน รวมทั้ง ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2547: 58) ได้กล่าวถึง การทำความเข้าใจ อาจรวมหมายถึง การชักชวนกันไปดูการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการประสบความสำเร็จ

3. ประเด็นกลยุทธ์ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพจัดการข้อมูลสมาชิกกองทุนฯ มี 1 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมการเพิ่มจำนวนสมาชิกกองทุนฯ ทั้งนี้เป็นไปตามที่ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2547: 58) ได้กล่าวถึงแนวทางในการดำเนินงานกองทุนเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งกองทุนไว้ว่า การจัดระบบข้อมูลของกองทุนต้องจัดทำให้เป็นระบบ เป็นปัจจุบัน เปิดเผย โปร่งใส เช่น ข้อมูลสมาชิก ข้อมูลเงินกองทุน การจ่ายเงินสวัสดิการ เป็นต้น ซึ่งนอกจากจัดทำไว้ ณ ที่ทำการแล้ว อาจประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกรับทราบ ซึ่งสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น ติดประกาศไว้ ณ ที่สาธารณะ ที่ทำการกองทุน หรือส่งให้สมาชิกถึงบ้าน แล้วแต่ความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ คำตาพันธ์ (2557: 59-63) เรื่องการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ควรดำเนินงานตามกระบวนการทำงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA คือ การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ในด้านส่งเสริมการเพิ่มจำนวนสมาชิกกองทุนฯ

4. ประเด็นกลยุทธ์ 3 การจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทอย่างมีส่วนร่วมและเป็นธรรม มี 1 กลยุทธ์ได้แก่ กลยุทธ์ส่งเสริมระบบการจัดสวัสดิการอย่างครอบคลุมและทั่วถึง ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของแนวคิดการจัดสวัสดิการชุมชนที่ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2547: 58) กล่าวในแนวทางในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนไว้ว่า การตั้งกองทุนสวัสดิการจะทำให้สมาชิกได้รับการดูแลตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งชาวบ้านธรรมดาไม่เคยได้รับมาก่อน และให้สามารถดูแลทุกข์สุขซึ่งกันและกันไม่ว่ายากดีมีจน และยังช่วยกันดูแลเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เช่น เด็ก คนแก่ คนพิการ เป็นการสร้างความรักความเอื้ออาทรต่อกัน สอดคล้องกับ สุวัฒน์ คงแป้น (2558: 54-56) แนวคิดพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนว ดร.ป๋วย : กองทุนสวัสดิการชุมชนตั้งอยู่บนหลัก "การพึ่ง ตนเอง" ของคนในชุมชน พบว่า กองทุนสวัสดิการ

ชุมชน ไม่เพียงจ่ายสวัสดิการกับสมาชิกเท่านั้น ยังได้จัดสรรเงินจำนวนหนึ่งเพื่อช่วยเหลือสังคมในยามยาก เช่น ช่วยเหลือในยามมีภัยพิบัติ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ให้เข้าถึงระบบสวัสดิการชุมชนเหมือนคนอื่น ๆ ฯลฯ เป็นการเอื้ออาทรระหว่างคนกับคน

5. ประเด็นกลยุทธ์ 4 ส่งเสริมการขยายกิจกรรมเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อสมาชิกและชุมชน มี 1 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์สร้างเครือข่ายการดำเนินงานกองทุนฯ ดังที่ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2547: 58) กล่าวใน แนวทางในการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนไว้ว่า การสร้างเครือข่ายการพัฒนาสวัสดิการที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการเข้ากับกลุ่ม/กองทุนอื่น ๆ ในท้องถิ่นเพื่อสร้างนวัตกรรมงานพัฒนาร่วมกันในท้องถิ่นอย่างเป็นองค์รวม เช่น การฟื้นฟูภูมิปัญญา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกษตรกรรมยั่งยืน ฯลฯ ซึ่งเป็นสวัสดิการที่ครอบคลุมไม่จำเพาะแต่เพียงตัวเงิน ทำให้สมาชิกรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ สุวัฒน์ คงแป้น (2558: 54-56) แนวคิดพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนว ดร.ปวย: กองทุนสวัสดิการชุมชนตั้งอยู่บนหลัก "การพึ่ง ตนเอง" ของคนในชุมชนพบว่า การจัดสวัสดิการชุมชนยังได้จัดสรรเงินกองทุนให้เกิดการฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ เสมอมา เป็นการเอื้ออาทร และพึ่งพาต่อกันระหว่างคนกับธรรมชาติ ที่สำคัญกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็ง สร้างสังคมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพราะชาวบ้านเป็นผู้คิด ผู้กำหนดระเบียบโดยสร้างระบบบริหารเองทั้งหมด สามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้อย่างรวดเร็วทำให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของกองทุนสวัสดิการชุมชน เกิดการพัฒนาระบบกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยชุมชนเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินงานช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ส่งเสริมการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายและกองทุนสวัสดิการในพื้นที่ตลอดจนกระตุ้นรัฐบาล ภาคเอกชนและภาคสังคม

6. ประเด็นกลยุทธ์ 5 การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับมี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการเงินและทรัพยากร อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นปัจจุบัน และ 2) กลยุทธ์พัฒนาความสามารถของกองทุนฯ ให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ ซึ่งระบบการบริหารจัดการการเงินและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน ดังที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2556: 8-12) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการกองทุนต้องดำเนินการติดตามประเมินผล มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และทุกระดับ เช่น การประเมินการสมทบของสมาชิก การขยายสมาชิกของระดับกลุ่ม ตลอดจนประเมินการทำงานในทุก ๆ เรื่องของคณะกรรมการกองทุน โดยกองทุนอาจมีคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระตามสมควรเพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นกลางและเที่ยง รวมทั้งการประเมินในแต่ละระดับจะนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผยเพื่อร่วมกันพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น การติดตามประเมินผลทุกระดับ เช่น การประเมินการสมทบของสมาชิก การขยายสมาชิกของระดับกลุ่ม ตลอดจนประเมินการทำงานในทุก ๆ เรื่องของคณะกรรมการกองทุน โดยกองทุนอาจมีคณะกรรมการตรวจสอบที่เป็นอิสระตามสมควรเพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นกลางและเที่ยง รวมทั้งการประเมินในแต่ละระดับจะนำไปสู่การทำเวทีประชาคมอย่างเปิดเผย เพื่อร่วมกันพัฒนาการ

ทำงานให้ดีขึ้น จะส่งผลต่อความสามารถในการให้สวัสดิการชุมชน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรปวีณ์ คำตาพันธ์ (2557: 59-63) ทำวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน ในตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา ควรดำเนินงานตามกระบวนการทำงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA คือ การวางแผนการทำงาน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ การติดตามและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผ่านคณะทำงานที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งให้สมาชิกสามารถตรวจสอบการทำงานได้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับสมาชิกกองทุน และหน่วยงานสนับสนุนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำกลยุทธ์การส่งเสริมการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนในจังหวัดตากที่พัฒนาขึ้นจากงานวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน
2. ควรทบทวนสถานการณ์ทางกลยุทธ์ หรือยุทธศาสตร์ว่าอยู่ในตำแหน่งใด เพื่อปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับตำแหน่งของสถานการณ์นั้น ๆ
3. ควรดำเนินการบริหารจัดการกองทุนฯ ร่วมกันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการดำเนินงานกองทุนฯ ตามกระบวนการทำงานตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA รวมถึงให้มีข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยโดยเลือกศึกษาเฉพาะประเด็นที่องค์กรสามารถดำเนินการได้จริงในปัจจุบัน ตรงกับความต้องการของหน่วยงาน และสอดคล้องกับนโยบายของการจัดสวัสดิการชุมชนของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. ควรทำการวิจัยการพัฒนาตัวชี้วัด และมาตรการในการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติขององค์กร ทั้งในส่วนการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). รายงานการศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการเข้าถึงสวัสดิการสังคมของประชาชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2547). สวัสดิการสังคมฉบับชาวบ้าน แนวคิด นโยบาย แนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: เอดิสัน เพรส โปรดักส์.
- จิตารัตน์ พรหมประสงค์. (2554). แนวทางการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลควนศรี อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.

นิตยา ดอกไม้, รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์, สุกิจ ขอเชื้อกลาง และสุทธิชัย ยังสุข. (2558). การบริหารจัดการ
กองทุนสวัสดิการชุมชนเชิงกลยุทธ์ กรณีศึกษา : กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลพรหมพิราม
อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 20(3),
1-14.

บุญทวงศ์ เจริญผลผลิต. (2560). รายงานผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจัดตั้งกองทุนเครือข่าย
สวัสดิการชุมชนจังหวัดตาก. ตาก: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดตาก.

ปิยานุช ปันยง. (2557). การเสริมสร้างให้กองทุนสวัสดิการชุมชนมีความเข้มแข็ง : จังหวัดลำพูน (วิทยานิพนธ์
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.

พรปวีณ์ คำตาพันธ์. (2557). การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนวคิดวงจรคุณภาพ PDCA ใน
ตำบลสบง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพิจิตร (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2556). คู่มือการดำเนินงานสวัสดิการชุมชน. กรุงเทพฯ:
ส่วนประชาสัมพันธ์สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน).

สมคิด บางโม. (2552). องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.

สุพานี สฤษฏ์วานิช. (2553). การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและทฤษฎี (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวัฒน์ คงแป้น. (2558, 7 กันยายน). พัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตามแนว ดร.ป๋วย. เน้นสุดสัปดาห์,
น. 54.

เอกชัย บุญยาธิฐาน. (2553). คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ : จุดเริ่มต้นของยุทธศาสตร์ที่ไม่ทำไม่ได้.
กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.